

SELETUSKIRI

1.1-6.2/459, 05.04.2010

põllumajandusministri määruse “Nõuandetoetuse ja nõuandesüsteemi toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Põllumajandusministri määrus “Nõuandetoetuse ja nõuandesüsteemi toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord” kehtestatakse “Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse” (edaspidi *seadus*) § 58 lõike 5, § 59 lõike 5, § 60 lõike 4 alusel ning kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT L 277, 21.10.2005, lk 1–40) artikli 18 lõike 4 alusel esitatud “Eesti maaelu arengukavaga 2007–2013” (edaspidi *arengukava*).

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Põllumajandusministeeriumi teadus- ja arendusosakonna peaspetsialist Diana Laur (tel 625 6553, diana.laur@agri.ee). Eelnõule tegi juriidilise ekspertiisi õigusosakonna peaspetsialist Maarika Öövel (625 6197, maarika.oovel@agri.ee), keeleliselt toimetas eelnõu õigusosakonna peaspetsialist Leeni Silk (tel 625 6523, leeni.silk@agri.ee).

Eelnõu eesmärk on kehtestada tingimused ja kord, mille kohaselt saavad põllumajandustootjad ja erametsa valdajad taotleda nõuandetoetust ning nõuandekeskused ja koordineeriv keskus toetust nõuandesüsteemi arendamiseks.

Nõuandeteenuse pakkumise eesmärk on arendada põllumajandust asjatundliku nõuande pakkumise abil põllumajandustootjale olulise teabe levitamise kaudu. Nõuandesüsteemi toetuse andmise eesmärgiks on välja arendada nõuandeteenuse pakkumise süsteem. Nõukogu määruse (EÜ) nr 73/2009, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames põllumajandustootjate suhtes kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 1290/2005, (EÜ) nr 247/2006, (EÜ) nr 378/2007 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1782/2003 (ELT L 30, 31/01/2009, lk 16–99), artiklite 12–13 kohaselt on liikmesriikidel kohustus rakendada toimiv nõuandesüsteem, et nõustada põllumajandustootjaid põllumajandusmaa ja põllumajandustootmisüksuse majandamises, mis peab katma vähemalt kohustuslikud majandamisnõuded ning head põllumajandus- ja keskkonnatingimused. See süsteem toimib ühe või mitme määratud institutsiooni või eraettevõtte kaudu. Põllumajandustootjale on nõustamissüsteemis osalemine vabatahtlik.

Määruse raames antava toetuse taotlemist menetleb Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb 7 peatükist ja 21 paragrahvist.

Paragrahvis 1 sätestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse toetuse saamise täpsemad nõuded taotleja, kavandatava tegevuse ja taotluse kohta, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord, taotluse vorm, toetuse määr ja suurus,

sealhulgas toetuse minimaalne ja maksimaalne suurus ning ühikumäär, abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud, nõuded toetuse saajale, taotluse rahuldamise otsuse muutmise või kehtetuks tunnistamise alused ja kord, toetuse väljamaksmise kord ning toetuse taotluse hindamise kriteeriumid ja taotluse hindamise kord, sealhulgas taotluse eelistamise võimalused.

Paragrahv 2 määratleb, mis juhtudel loetakse nõuandesüsteemitoetust (lõige 1) ja nõuandetoetust (lõige 2) vähese tähtsusega abiks ja kohaldatakse komisjoni vähese tähtsusega abi määrust (EÜ) nr 1998/2006.

§ 2 lõike 1 kohaselt loetakse nõuandesüsteemitoetust nõuandekeskustele vähese tähtsusega abiks, välja arvatud toetus koorineeriva keskusele.

Alates 2010 aastast täidab koordineeriva keskuse ülesandeid Maaelu Edendamise Sihtasutus (edaspidi *MES*), kellega sõlmiti koordineeriva keskuse ülesannete täitmiseks „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse” § 74 ettenähtud korras haldusleping. Nõuandesüsteemi toetust koordineerivale keskusele ei käsitleta käesoleva määruse alusel vähese tähtsusega abina, kuna see ei vasta riigiabi tingimustele vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 107 lõikele 1 (ELT C 115, 09.05.2008, lk 47-199). *MES* ei tegutse nõuandeturul nõuandeteenuse pakkujana ja täidab nõuandesüsteemi koordineerivat rolli vastavalt sõlmitud halduslepingule.

§ 2 lõike 2 kohaselt loetakse vähese tähtsusega abiks nõuandetoetus nõuandeteenuse ostmiseks erametsa majandamise tulemuslikkuse parandamiseks. Vähese tähtsusega abi määrust kohaldatakse, kui nimetatud toetust antakse erametsa valdajast eraõiguslikule juriidilisele isikule ja füüsilistest isikust ettevõtjale.

Füüsilistele isikutele, kes ei ole ettevõtjaks registreeritud ja kes ka tegelikkuses ei tegele ettevõtlusega, ei loeta nõuandetoetust vähese tähtsusega abiks, kuna sel juhul ei ole täidetud riigiabi tingimused vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 107 lõikele 1. Vähese tähtsusega abi määruse kohaldamise üks eeltingimustest on, et isik tegeleb majandustegevusega.

Kui isik tegutseb mitmel tegevusalal tuleb vähese tähtsusega abi määruse kohaldamiseks vaadata, millise tegevuse arendamiseks toetust taotletakse. Näiteks, kui isiku põhitegevusala on põllumajandustootmine, kuid lisaks tegeletakse metsandusega ning nõuandetoetust taotletakse metsa majandamisega seotud küsimustes, tuleb toetus lugeda vähese tähtsusega abiks.

Vähese tähtsusega abi määruse kohaldamise nõue metsamajandamise valdkonnas tuleneb komisjoni määrusest (EÜ) nr 1175/2008, millega muudetakse ja parandatakse määrust (EÜ) nr 1974/2006, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 (Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuse kohta) kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad.

Komisjoni määrusega (EÜ) nr 1175/2008 lisati määruse (EÜ) nr 1974/2006 artikkel 57 lõikesse 2 viited määruse (EÜ) nr 1698/2005 artiklitele, mille puhul tuleb kohaldada riigiabi reegleid, muudatusega lisati viide ka määruse nr 1698/2005 artiklile 24, mis on meetme 1.3 väljatöötamise aluseks.

Paragrahvis 3 sätestatakse toetuse taotlejale esitatavad nõuded.

Arengukava alusel võib nõuandetoetuse taotlejaks olla nõuandeteenust kasutanud põllumajandustootja või erametsa valdaja. Põllumajandustootjaks loetakse küla, alevi või aleviku territooriumil tegutsev füüsilisest isikust ettevõtja või eraõiguslik juriidiline isik, kelle omandis on või kes kasutab õiguslikul alusel vähemalt 0,3 ha

maatulundusmaad. Erametsa valdajaks loetakse nii füüsiline isik kui ka ettevõtja, kelle omandis on või kes kasutab õiguslikul alusel vähemalt 0,3 ha metsamaad.

Lõige 2 sätestab nõuandesüsteemi toetuse üheks taotlejaks juriidilise isiku, keda on tunnustatud nõuandekeskusena „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse” § 75 alusel antud põllumajandusministri 2005. aasta määrusega nr 36 „Lisanõuded taotlejale, nõuandekeskusele, tunnustamise taotlemise ja taotlemise menetlemise kord, taotluse hindamise kriteeriumid ja hindamise kord ning tunnustamise otsuse kehtetuks tunnistamise kord” kehtestatud korras. Tunnustatud nõuandekeskus on toetatava nõuandeteenuse osutaja. Igal nõuandekeskusel peab olema lepinguline suhe konsulentidega vähemalt kolmes valdkonnas: taimekasvatus, loomakasvatus ja finantsmajandus.

Nimetatud põllumajandusministri määruse nr 36 alusel on tunnustatud 15 maakondlikku nõuandekeskust. Maakondlik nõuandekeskus ei saa taotleda toetust nõuandetoote väljatöötamiseks ega tulevase konsulendi praktika korraldamiseks.

Nõuandesüsteemi toetuse teiseks taotlejaks on „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse” § 74 nimetatud koordineeriv keskus. Selle kohaselt on koordineerivaks keskuseks üks organisatsioon (mittetulundusühing või riigi asutatud sihtasutus), kellega põllumajandusminister sõlmib halduslepingu nõukogu määruses (EÜ) nr 73/2009 sätestatud nõuete kohase põllumajandusnõuandesüsteemi toimimise tagamiseks, sealhulgas riigi abinõudega seotud teabe edastamise ja kvaliteetse nõuande kättesaadavuse tagamiseks.

Paragrahvis 4 kehtestatakse toetatavad tegevused kahe toetuse liigi kaupa: nõuandetoetus ja nõuandesüsteemi toetus.

Toetatavat nõuandeteenust võib osutada vaid nõuandekeskusega lepingulises suhtes olev asjaomase kutsekvalifikatsiooniga konsulent või “Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse” § 19 mõistes registreeritud töötervishoiuteenuse osutaja. Konsulendid omavad nõuandekeskustega mitmesuguseid lepinguid: nii töölepinguid, käsundus-, töövõtu- kui ka koostöölepinguid, mille üheks osaks on nõuandeteenuse osutamise seaduse seaduse reguleerimine.

Nõuandeteenus võib olla osutatud kolmes valdkonnas: erialane nõuanne, nõuanne töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas või nõuanne nõuetele vastavuse valdkonnas. Nõuetele vastavuse all ei peeta silmas toetuse taotleja või taotluse vastavust nõuetele, vaid nõukogu määruse (EÜ) nr 73/2009 artiklites 5 ja 6 ning II ja III lisas sätestatud kohustuslikke nõudeid (head põllumajandus- ja keskkonnatingimused ning kohustuslikud majandamisnõuded) erinevaid põllumajandustoetusi taotlevatele ettevõtjatele.

Nõuandeteenuse osutamisel mittemeditsiinilises töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas toetatakse järgmisi töötervishoiuteenuseid:

1) töökeskkonna ohutegurite väljaselgitamine riskianalüüsi käigus, sealhulgas töökeskkonna ohutegurite parameetrite mõõtmine ning ohutegurite võimaliku mõju hindamine töötaja tervisele;

2) töödaja nõustamine töötingimuste parandamisel, sealhulgas töökeskkonna ohutegurite mõju vältimisel või vähendamisel, ning töövahendite valikul ja ohutul kasutamisel ning isikukaitsevahendite valikul ja kasutamisel;

3) töökeskkonna füsioloogiliste ja psühholoogiliste ohutegurite väljaselgitamine riskianalüüsi käigus ning nende võimaliku mõju hindamine töötaja tervisele;

4) tööandja nõustamine töökoha ergonoomilisel kujundamisel ja töö kohandamisel töötajale, arvestades töötaja kehalisi ja vaimseid võimeid ning soolisi ja ealisi iseärasusi;

5) tööandja nõustamine töövahendite valikul ja ohutul kasutamisel;

6) tööandja psühholoogiline nõustamine, sealhulgas nõustamine tööstressi vähendamiseks;

7) töötaja psühholoogiline nõustamine.

Ohutegurite parameetrite mõõtmisest tulenev analüüside tegemine ei ole toetatav tegevus.

Nõuandeteenuse nõuetele vastavuse või töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas peab olema osutanud nõuandekeskuses tegutsev konsulent või konsulendid, kes on edukalt läbinud Põllumajandusministeeriumi korraldatud koolituse vastavalt nõuetele vastavuse või töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas. Toetatava finantsmajanduse alase nõuandeteenuse äriplaani koostamiseks võib olla osutanud äriplaanis nimetatud asjaomase valdkonna või alavaldkonna kutsega konsulent.

Vastavalt „Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse“ § 19 võib töötervishoiuteenuseid osutada vaid registreeritud töötervishoiuteenuse osutaja. Töötervishoiuteenust võivad pakkuda töötervishoiuspetsialistid (töötervishoiuarstid, töötervishoiuõed, tööhügieenikud, tööpsühholoogid või ergonoomid). Töötervishoiuteenuse osutajaks registreerimiseks tuleb näidata ära valdkonnad, milles tegutsemiseks tunnustamist soovitakse. Terviseameti andmetel 31.12.2009 aasta seisuga on registreeritud 25 tööhügieeniku ja ergonoomi teenuse osutajat ja 61 meditsiinilist töötervishoiuteenuse osutajat.

Põllumajandusministeerium tellis aastatel 2008 ja 2009 Eesti Maaülikooli Avatud ülikoolilt 24-tunnise koolitused, mille läbisid edukalt 34 kutset omavat konsulenti. Põllumajandusministeerium esitab PRIAle nimekirja nende konsulentide kohta, kellele sobilik koolitus on läbitud. Nimekirja kantakse ka need konsulendid, kellele on läbitud mõni muu vähemalt 24-tunnine koolitus, mis vastab minimaalselt sotsiaalministri kehtestatud töökeskkonnavolinike ja töökeskkonnanõukogu liikmete väljaõppekursuse 24-tunnisele õppekavale. Selleks aga tuleks Põllumajandusministeeriumile saata vastava koolituse läbimise tunnistuse koopia.

Lõige 4 sätestab, et toetatavat mittemeditsiinilist nõuandeteenust töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas võib pakkuda nõuandekeskusega lepingulises suhtes olev „Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse“ § 19 mõistes registreeritud töötervishoiuteenuse osutaja või Põllumajandusministeeriumi korraldatud töötervishoiu ja tööohutuse koolituse läbinud konsulent koos registreeritud töötervishoiuteenuse osutajaga.

Informatsioon konsulentide koolituste läbimise kohta avaldatakse nii nõuandekeskuste kui Põllumajandusministeeriumi kodulehel. Nõuandekeskuste vastavust põllumajandusministri 30. märtsi 2005. a määruse nr 36 „Lisanõuded taotlejale ja nõuandekeskusele, tunnustamise taotlemise ja taotluse menetlemise kord, taotluse hindamise kriteeriumid ja hindamise kord ning tunnustamise otsuse kehtetuks tunnistamise kord“ tingimustele jälgib Põllumajandusministeerium ning kontrollib PRIA. Nimetatud määrusega on nõuandekeskustele kehtestatud miinimumnõuded ning nõuandekeskuste kaudu võivad tegutseda ka need nõustajad, kes ei oma konsulendi kutset või ei ole läbinud ülalpool nimetatud koolitusi ja nõuandeteenuse osutaja abikõlblikkust tuleb kontrollida iga toetatava nõuandeteenuse kohta eraldi.

Tõhusama kontrolli huvides tuleb osutatav nõuandeteenus fikseerida kirjalikult teenuse üleandmise–vastuvõtmise aktina vähemalt kahes eksemplaris. Toetuse taotluse avalduses tuleb kirjeldada üldiselt, milles osutatud nõuanne seisnes. Kuna individuaalnõuande osutamine on nõustaja ja taotleja vaheline konfidentsiaalne toiming, siis kirjalikult taotlejale antud kirjeldusi-soovitusi ehk kirjalikku nõuannet toetuse saamiseks või näiteks järelkontrolli ajal esitada ei tule.

Lõige 7 sätestab, et nõuandetoetuse puhul ei tohi kuludokumendid olla varasema kuupäevaga kui taotluse esitamise aastale eelnenud kalendriaasta 1. jaanuar, et tagada ostetud nõuandeteenuse parem kontrollitavus.

Lõige 8 sätestab, et nõuandesüsteemi toetuse puhul võivad tegevuste elluviimist tõendavad dokumendid olla väljastatud enne taotluse esitamist hetke, kuid mitte varem kui toetuse taotluse esitamise aasta 1. jaanuaril.

Paragrahvis 5 loetletakse abikõlblikud ning mitteabikõlblikud kulud. Lõikes 2 sätestatakse nõuandesüsteemi arendamisel sobilikud kulud, milleks on nõuandekeskuse või koordineeriva keskuse töötaja töötasu, nõuandekeskusega või koordineeriva keskusega seotud isiku tööalane koolitus või praktika välisriigis, nõuandetoote väljatöötamine, kontoriruumi parendamine (renoveerimine) ja nõuandekeskuse või koordineeriva keskuse või konsulendi tööks vajalike töövahendite soetamine.

Nõuandetoode (ingl k *advisory tool*) on rahvusvaheline termin nõuandeteenuse pakkumise ja kasutamise hõlbustamiseks kasutatavate mitmesuguste abivahendite kirjeldamiseks. Määruse abil on võimalik toetada kolme tüüpi nõuandetooteid: väljaanne paber kandjal või elektrooniliselt, eriotstarbeline tarkvara ja õppefilm.

Konsulendi ja nõuandekeskusega või koordineeriva keskusega töösuhtes olevale töövahenditeks loetakse nii liiklusvahend (sh sõiduauto, ATV), abivahend põllumajandustootjale nõuandeteenuse osutamiseks (silopuur, GPS jm) kui ka mitmesugused muud väikevahendid (sh erialakirjandus, telefon ja bürootarbed). Komisjoni määruse (EÜ) nr 1974/2006, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 (Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad (ELT L 368, 23.12.2006, lk 15–73), artikli 55 alusel võivad põhjendatud juhtudel kasutatud tehnika ostmise kulud olla abikõlblikud. Konsulent kasutab oma tööks mitmesuguseid erinevaid vahendeid. Konsulentide töövahendite mitmekesisuse ja ühe nõuandekeskuse kohta määratud toetuse suuruse tõttu ei ole karta, et vahendite müüjad tõstaksid toetusega seotud tehnika (masinate ja seadmete, sh tarkvara) hindu üldiselt. Samuti ühe nõuandekeskuse kohta määratud toetuse suuruse tõttu ei ole võimalik osta selliseid töövahendeid, mis oleks olnud abikõlblikud teiste fondide vahenditest.

Lõikes 7 on määratud mitteabikõlblikud kulud kõigi toetatavate tegevuste puhul. Nõuannet kasutatakse nii erialaste küsimuste lahendamiseks kui erinevate toetuste taotlemise võimaluste kasutamiseks. Mitme toetuse puhul on lubatud taotleda ka toetuse taotlemisega seotud või investeringu tegemisega seotud ettevalmistavate kulude hüvitamist. Nõuandetoetuse puhul ei ole abikõlblikud riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisvahenditest antava muu toetuse taotlemiseks avalduse ja sellega seotud dokumentide koostamiseks osutatud nõuandeteenuse maksumus, kui see hüvitatakse või on hüvitatud selle toetuse või mõne teise toetuse raames. Peamiselt mõeldakse PRIA kaudu menetletavaid nii “Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse” 4. peatüki 1. jaos nimetatud